

Programma van maatregelen Dendermonde, Leopold II laan 14

Inhoud

1	Gemotiveerd advies.....	3
2	Programma van maatregelen	4
2.1	Administratieve gegevens	4
2.2	Aanleiding van het vooronderzoek	5
2.3	Resultaten van het vooronderzoek zonder ingreep in de bodem	5
2.4	Vraagstelling en onderzoeksdoelen:	5
2.5	Onderzoeksstrategie, –methoden en technieken.....	5
	Vondsten.....	8
2.6	Voorziene afwijkingen ten aanzien van de Code van Goede Praktijk:	8

1 Gemotiveerd advies

Op basis van het uitgevoerde vooronderzoek kan de aanwezigheid van archeologische waarden in het plangebied aan de Leopold II laan te Dendermonde niet worden uitgesloten. De kans is groot dat de middeleeuwse stadsomwalling zich binnen de grenzen van het perceel bevindt.

Op basis van de uitgevoerde bureaustudie wordt door BAAC Vlaanderen bvba een vooronderzoek met ingreep in de bodem geadviseerd. De desktopstudie heeft aangetoond dat de bodem niet/grotendeels niet verstoord of afgegraven is. Dit betekent dat het plangebied in aanmerking komt voor het aantreffen van archeologische sporen. Bovendien heeft de bureaustudie uitgewezen dat de kans groot is dat de middeleeuwse stadsomwalling binnen het plangebied ligt.

Vooraleer de opportuniteit van vooronderzoek met ingreep in de bodem af te wegen, werd eerst de opportuniteit van de diverse methoden voor vooronderzoek zonder ingreep in de bodem afgewogen. Als eerste meent BAAC dat een extra bureauonderzoek, met uitvoerige archiefstudie, geen extra informatie zal opleveren. De terreinen bleken tot voor kort grotendeels onbebouwd te zijn geweest, waardoor wordt vermoed dat er geen archiefdocumenten zullen opduiken die het tegendeel zullen aantonen. Ook een geofysisch onderzoek lijkt voor deze terreinen geen extra kenniswinst op te leveren. Er worden immers niet onmiddellijk harde ondergrondse structuren verwacht binnen de onderzoekslocatie. Een landschappelijk bodemonderzoek in de vorm van boringen is ook niet aangewezen, aangezien de bodemopbouw veel duidelijker kan worden geregistreerd in een profiel in een proefsleuf. Gezien het feit dat er geen aanwijzingen zijn gevonden voor steentijdresten in het plangebied, is een landschappelijk en/of archeologisch booronderzoek niet noodzakelijk.

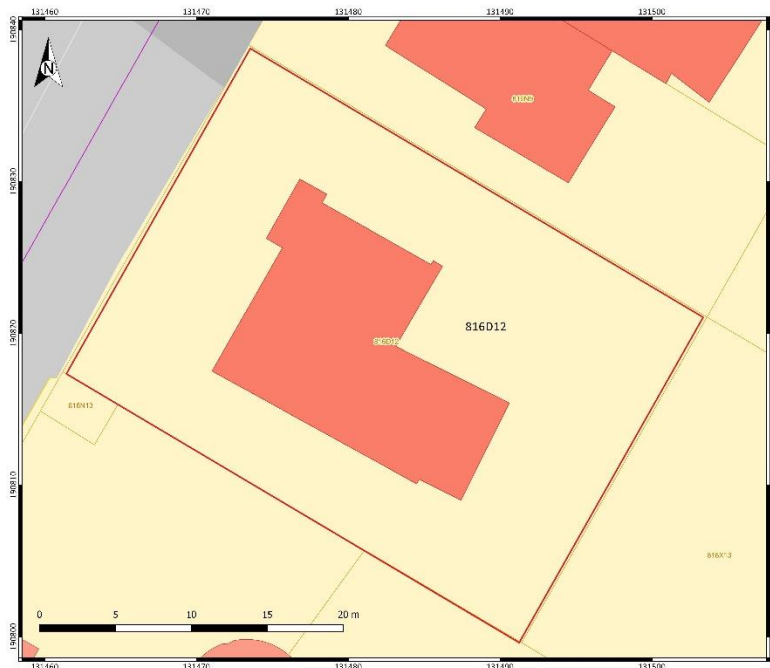
Teneinde de verwachtingen van het uitgevoerde bureauonderzoek te kunnen staven, dient op het terrein te Dendermonde een proefsleuvenonderzoek uitgevoerd te worden. Omwille van het feit dat het terrein nog niet in eigendom van de opdrachtgever is, betreft het hier een archeologienota **met uitgesteld vooronderzoek**. Dit houdt in dat de ingreep in de bodem zoals gesteld in het programma van maatregelen op een later tijdstip, na het in eigendom komen van de terreinen, uitgevoerd dient te worden.

De precieze impact die het nieuwbouwproject op aanwezige site zal hebben werd besproken in het verslag van resultaten (paragraaf 1.3.3). Plannen met de inplanting van de nieuwbouw en doorsnedes werden daarin opgenomen.

2 Programma van maatregelen

2.1 Administratieve gegevens

Naam site: Dendermonde, Leopold II Laan
Ligging: Leopold II Laan 14, 9200 Dendermonde
Kadaster: Afdeling 1, Sectie D, Perceel: 816D12
Kadasterkaart:

Coördinaten (*bounding box*):

x: 131473,5	y: 190838,7
x: 131503,3	y: 190821,4
x: 131491,4	y: 190799,8
x: 131461,6	y: 190817,6

Projectcode BAAC: 2016-251
Projectcode bureauonderzoek: 2016E39
Opdrachtgever: Fides Real Estate
Sint Jansvliet 2 bus 6
2000 Antwerpen
Uitvoerder: BAAC Vlaanderen bvba
Hendekenstraat 49
9968 Assenede
Erkenningsnummer BAAC: 2015/00020
Veldwerkleider: Inger Woltinge, 2015/00023

2.2 Aanleiding van het vooronderzoek

De aanleiding voor het vooronderzoek is de geplande nieuwbouw van een appartementsgebouw op het terrein. De aanleiding werd uitvoeriger beschreven in de paragraaf Onderzoeksopdracht (1.3) in het verslag van resultaten.

2.3 Resultaten van het vooronderzoek zonder ingreep in de bodem

Op basis van het bureauonderzoek is de verwachting dat de middeleeuwse stadsomwalling van Dendermonde door het plangebied loopt. De resultaten van het bureauonderzoek staan uitgebreid beschreven in hoofdstuk 2 (Assessment bureauonderzoek) in het verslag van resultaten.

2.4 Vraagstelling en onderzoeksdoelen:

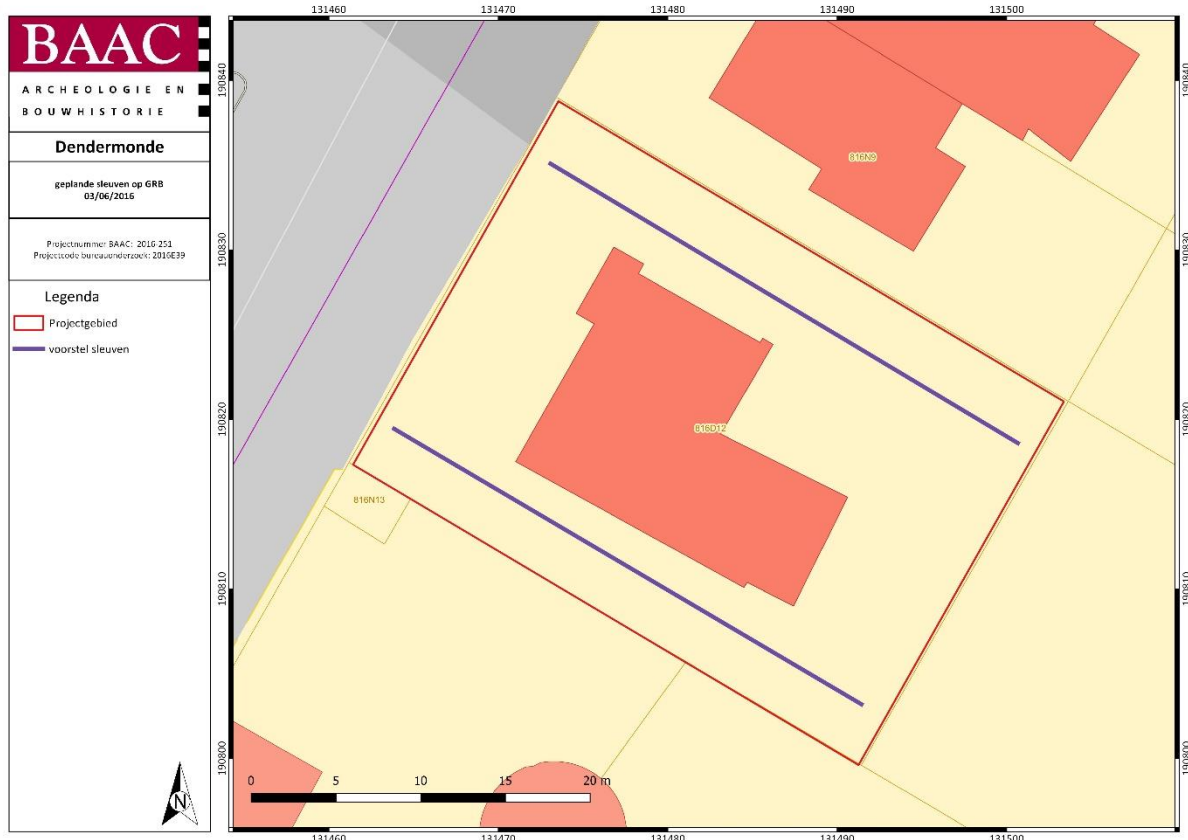
Het doel van het vooronderzoek met ingreep in de bodem is een archeologische evaluatie van het terrein. Gezien het feit dat er wordt uitgegaan van de aanwezigheid van de oude stadsomwalling en bijbehorende gracht, is een bijkomend doel van het vooronderzoek het in kaart brengen van deze stadsomwalling. Hierbij moeten minimaal volgende onderzoeksvragen beantwoord worden:

- Wat is de aard, omvang, datering, en conservatie van de aangetroffen archeologische resten?
- Hoe is de opbouw van de chronologie van de aanwezige archeologische resten?
- Zijn er restanten van de middeleeuwse omwalling (wal/gracht) aanwezig?
- Zo ja:
 - wat de bewaringstoestand ervan?
 - Wat zijn de metrische kenmerken van de stadsomwalling, en wat is de aard? Gaat het om een wal en gracht, of enkel wal of enkel gracht?
 - Wat is de datering van de opvulling van de gracht? Kunnen hier verschillende fasen in worden onderscheiden?
 - Wat is de datering van de wal? Kunnen hier verschillende fasen in worden onderscheiden?
- Wat is de relatie tussen de bestaande panden en het aanwezig archeologisch erfgoed?
- Zijn er sporen en structuren aanwezig? Zo ja, wat is hun onderlinge samenhang?
- Levert het organische en anorganische vondstmateriaal nieuwe inzichten inzake ontstaans- en bewoningsgeschiedenis van de site, eventueel ook over de materiële cultuur?
- Uit welke periode dateren de vondsten? Kan er een functionele interpretatie aan gegeven worden?
- Wat is bodemopbouw en -ontwikkeling ter hoogte van het onderzochte perceel?
- Wat is de datering en samenstelling van de aangetroffen ophogingslagen?
- Hoe kaderen de resultaten van dit onderzoek binnen onze kennis van de stadsgeschiedenis/stadsontwikkeling van Dendermonde?

2.5 Onderzoeksstrategie, –methoden en technieken

Om de locatie, opbouw en bewaringstoestand van de versterkingswal/-gracht te onderzoeken dient de volgende werkwijze gevolgd te worden:

Er worden twee proefsleuven voorgesteld die zo goed als de volledige lengte van het onderzoeksgebied hebben (ca 30 m, zie Figuur 1). Er wordt gekozen voor het aanleggen van sleuven buiten de begrenzing van de huidige bebouwing om de stratigrafie van de omwalling indien aanwezig zo intact mogelijk te kunnen registreren.

Figuur 1: voorstel inplanting sleuven teneinde de aanwezigheid van de stadsomwalling vast te stellen

Gezien de diepte van de voorgenomen versterking (-2.70m ten opzichte van het straatniveau) en gezien de vermoedelijke omvang van de omwalling dienen te sleuven getrapt te worden aangelegd tot minstens de versterkingsdiepte of de natuurlijke bodem. Hierbij is de sleuf op het diepste niveau tenminste 2 m breed en worden veilige werkomstandigheden voorzien, dat wil zeggen dat de trappen niet te hoog zijn en er twee uitgangen uit elke sleuf op diepte worden voorzien.

Indien de omwalling aanwezig blijkt te zijn binnen het plangebied, kan deze het best direct definitief onderzocht worden door het nemen van voldoende relevante stalen (zie hieronder).

Van elke sleuf waarin de omwalling aangetroffen wordt, wordt tenminste een lange wand als profiel gedocumenteerd middels foto's en tekening (schaal 1:20) en beschreven door een bodemkundige. De profieltekeningen worden digitaal opgeleverd. De profielen en eventueel andere aanwezige sporen worden ingemeten en het opmetingsplan wordt gegeorefereerd, is digitaal beschikbaar en heeft een landmeetkundige precisie.

Indien de stadsomwalling niet binnen de contouren van het projectgebied aanwezig blijkt te zijn bij het aanleggen van de sleuven, worden de sleuven aangelegd op het eerste relevante archeologische niveau. Eventuele sporen en vondsten worden gedocumenteerd volgens de Code Goede Praktijk. In geval van afwezigheid van de stadsomwalling kan worden volstaan met sleuven met een minimale breedte van 2 m. Bij een lengte van 30 m per sleuf wordt dan dekkingsgraad van ca 14% voor het terrein van 850 m² bereikt.

Van elke sleuf waarin de omwalling en/of gracht aangetroffen wordt, wordt tenminste een lange wand als profiel gedocumenteerd middels foto's en tekening (schaal 1:20) en beschreven door een

aardkundige. De profieltekeningen worden digitaal opgeleverd. De profielen en eventueel andere aanwezige sporen worden ingemeten en het opmetingsplan wordt gegeorefereerd, is digitaal beschikbaar en heeft een landmeetkundige precisie.

Indien de stadsomwalling niet binnen de contouren van het projectgebied aanwezig blijkt te zijn worden de sleuven aangelegd op het eerste relevante archeologische niveau. Eventuele sporen en vondsten worden gedocumenteerd volgens een standaard proefsleuvenonderzoek in de Code Goede Praktijk. In geval van afwezigheid van de stadsomwalling kan worden volstaan met sleuven met een minimale breedte van 2 m.

Mocht de aanwezigheid van de stadsomwalling het enige archeologische spoor zijn, dan lijkt het aangewezen om het proefsleuvenonderzoek als het enige archeologisch onderzoek aan te wijzen en geen vervolgonderzoek (archeologische opgraving) te adviseren. Op deze manier kunnen tijd en kosten beperkt worden. Bovendien geeft het volledig vlakdekkend opgraven van een stadgracht geen meerwaarde aan het onderzoek. De meest relevante info wordt immers gehaald uit de profielen. Structuren die bij de omwalling horen, zoals oeververstevingen (parament) in natuursteen of baksteen kunnen in dwarssleuven en/of kijkvensters worden onderzocht.

Hierbij geldt wel de voorwaarde dat tijdens het prospectie voldoende profielen en coupes dienen gezet te worden op de stadsomwalling, zodoende het spoor optimaal te kunnen documenteren en onderzoeken. Bovendien dienen tevens voldoende monsters te worden genomen om maximale informatie over de stadsomwalling te kunnen verkrijgen (macrobotanisch onderzoek, palynologisch onderzoek en dateringsonderzoek). Daarnaast dient ook actief naar vondsten gezocht te worden, zodoende de stratigrafie van de omwalling te kunnen interpreteren en dateren.

Hieronder wordt aangegeven welke stalen bij het effectief aantreffen van de stadgracht tenminste nodig worden geacht om bovenstaande vragen en vragen ten gevolge van eventueel voortschrijdend inzicht te kunnen beantwoorden:

- 3 VH pollenwaardering/analyse, liefst van een sequentie vanaf de onderste niveaus van de grachtvulling, indien aanwezig,
- 4 VH macroresten uit verschillende lagen van een gracht/dempingspakket,
- 4 C14-dateringen indien eventueel vondstmateriaal geen uitsluitsel kan bieden over dateringen van lagen en/of sporen,
- Analyse dierlijk botmateriaal, ca 100 stuks, indien van toepassing,
- 2 x conservering kwetsbare vondstcategorieën, indien van toepassing,

Van belang bij het aanleggen van diepe sleuven is de stand van het grondwater. Het is aan te raden om (een deel van) de sleuven haaks op de stadgracht van lijnbemaling te voorzien.

De uitvoering van alle werkzaamheden op het terrein dienen minstens te gebeuren volgens de Code Goede Praktijk, eventueel aangevuld met bijkomende maatregelen indien de sporen en/of vondsten daartoe aanleiding geven.

Het onderzoeksdoel wordt succesvol bereikt wanneer op bovenstaande onderzoeksvragen een relevant antwoord kan worden gegeven.

Vondsten

Vondsten gedaan bij de aanleg van het vlak worden als zodanig geregistreerd, indien mogelijk per laag waarin ze werden aangetroffen. Vondsten gedaan tijdens de aanleg van een spoor worden vanzelfsprekend aan het spoor gekoppeld.

Indien tijdens het couperen van sporen in functie van de beantwoording van onderzoeksvragen vondsten worden gedaan, worden deze eveneens gekoppeld aan het spoor.

Diagnostisch vondstmateriaal wordt aan een assessment onderworpen door een specialist teneinde de sporen en/of de aangetroffen vindplaats(en) te kunnen plaatsen in de tijd.

2.6 Voorziene afwijkingen ten aanzien van de Code van Goede Praktijk:

Er worden geen afwijkingen ten aanzien van de Code van Goede Praktijk voorzien.